

VY_12_INOVACE_CJL_DRD_05

Digitální učební materiál

Sada: Komplexní jazykové a stylistické rozборы pro vyšší gymnázium

Téma: Jazykový rozbor – neumělecký text

Autor: PhDr. Lenka Drdlová

Předmět: Český jazyk

Ročník: 1. ročník VG

Využití: Prezentace určená pro procvičení a opakování učiva

Anotace: Materiál opakuje a procvičuje informace z oblasti jazykového stylu prostě sdělovacího, z oblasti fonetiky, grafémiky, slovotvorby, syntaxe.

Obr. 1

Příští Einsteinové

Způsob, jakým gymnázium ve Slaném popularizuje vědu, je v Česku ojedinělý. Pokusy nadaných dětí jsou někdy užitečné, ale jindy jde jen o legraci. Vymýšlejí, zkoumají, míchají chemikálie, zapalují i propalují.

Laborky ve Slaném jsou ukázkou toho, jak by škola měla fungovat. Děti z gymnázia, místních základních škol i vzdálenějších vysokých škol sem chodí dobrovolně.

Potkáte zde například desetiletého Martina, který ještě nedokončil první stupeň základní školy a donedávna nevěděl, co to vlastně fyzika a chemie jsou. V bílém plášti s několikrát ohrnutými rukávy vypadá důležitě. Učí se o prvních prvcích, chemických směsích i o magnetické rychlodráze – jednu už v Laborkách děti vyrobily.

Už tu vyráběli i nanovlákná, což skoro žádná škola neumí. Chovali motýly v motýláriu. Vědí, jak vybudovat loď z ledu a pilin.

Většina pokusů končí legrací. Předtím však musí studenti projít sérií neúspěchů, kdy jim vše nevychází, jak si přejí. Kdo vytrvá, řešení najde. A krom houževnatosti se učí také manuální zručnosti, jelikož musí často vrtat, šroubovat a lepit.

Obr. 2

- 1) Rozeber první souvětí v třetím odstavci (grafické znázornění, druhy VV, vztahy mezi VH). Urči druh souvětí.
- 2) Ve větě ***V bílém plášti s několikrát ohrnutými rukávy vypadá důležitě.*** urči všechny větné členy.
- 3) Souvětí ***Kdo vytrvá, řešení najde.*** převed' na větu jednoduchou.

Obr. 3

- 4) Najdi slova, ve kterých dochází k asimilaci znělosti. Vysvětli, proč k ní u daných slov dochází.
- 5) Najdi slova, která obsahují jedinou českou **spřežku**.
- 6) Najdi slova, která obsahují **slabikotvorné r**. Vysvětli termín **slabikotvorné**. Uveď, které jiné české souhlásky jsou slabikotvorné. Uveď příklady slov, kde se dané souhlásky objevují.

Obr. 4

- 7) Najdi v textu cizí slova, pokus se je nahradit českými synonymy.
Vysvětli, co znamená slovo **houževnatost**. Jak bylo vytvořeno slovo **motýlárium**?
- 8) Doplně: Grafickou stránkou jazyka se zabývá vědní obor
Grafologie je věda, která se snaží Základní
grafická jednotka se nazývá Čeština používá písmo
zvaného – ta sestává zznaků.
- 9) Kdy se v češtině objevil tzv. diakritický pravopis? S kterou osobností
je spojován?

P U A B H R
M G Y E W

Řešení:

1) 1VH

↖ 2VV Pk + 3VV Pk

↖ 4VV Pt

souvětí podřadné

2) *V bílém (Pk sh.) plášti (Pt) s několikrát (Pu zp., míry) ohrnutými (Pk sh.) rukávy (Pk nesh.) vypadá (příisudek) důležitě (Pu zp.) (Podmět nevyjádřený – on).*

3) Vytrvalec najde řešení.

4) *způsob, zkoumají, ukázkou, prvcích, už tu, což skoro, předtím, však, kdy, vše, kdo*
- výslovnostní změna mezi párovými souhláskami (znělá a neznělá varianta)

5) všechna slova, která obsahují **ch**.

6) ***ohrnutými, prvních, prvcích, vytrvá, vrtat***

Slabikotvorné – mohou být jádrem slabiky (vytvořit slabiku), které bývá jinak obsazeno samohláskami.
l, m – vlk, osm

7) **gymnázium**, (název pochází z řeckého „γυμνασιον“ (gymnasion) a ve starém Recku označoval prostory, ve kterých se vzdělávali mladí muži – zejména tělesně, ale i duševně. Řecké gymnasion je odvozeno ze slova gymnos, česky nahý, jelikož při části výuky za starého Řecka žáci nepoužívali oděv. Francouzština (gymnase) s angličtinou (gymnasium) převzaly z latiny (gymnasium) označení výlučně pro tělocvičnu.)

laborky (laboratorní cvičení),

fyzika (physikos): přírodní, ze základu (physis): příroda, archaicky též silozpyt),

chemie (česky lučba, obvykle bývá odvozován od názvu bájně knihy Chémey, která popisovala návod na zpracování kovů), magnetická rychlodráha,

nanovlákná (textilní výrobky s průměrem menším než $1\mu\text{m} = 1000$ nanometrů),

manuální (ruční)

houževnatost – nezdolný, urputný, vytrvalý, pevný, zarputilý, neústupný, tuhost; materiálová vlastnost, jde o schopnost materiálu zůstat při ohýbání a nárazech vcelku bez tvorby trhlin.

akvárium, terárium,....

8) **grafémika**; z rukopisu pisatele odvodit jeho vlastnosti; **grafém**(písmeno); **latinka**; **42 písmen** (26 prostých, 15 s diakritickým znaménkem a 1 spřežka.

9) Od **15. století** zásluhou pravděpodobně **Jana Husa**.

Zdroje:

MF Dnes. Praha: Mafra, 2013, Pátek 1. února 2013. ISSN 1210 1168.

s. 4 A, text Kateřina Proudová

[cit. 2013-02-01]

Obr. 3, 4, 5: Microsoft PowerPoint klipart

Obr. 1, 2: vlastní tvorba – všechna práva vyhrazena

Děkuji za pozornost.

Obr. 7

Gymnázium Nové Město na Moravě